

Hur kan vi tillämpa aktuell forskning i vägledningsarbetet?

CECILIA STIGEDAHL OCH MARIA SÖDERHOLM

Vägledarkonferensen 2024

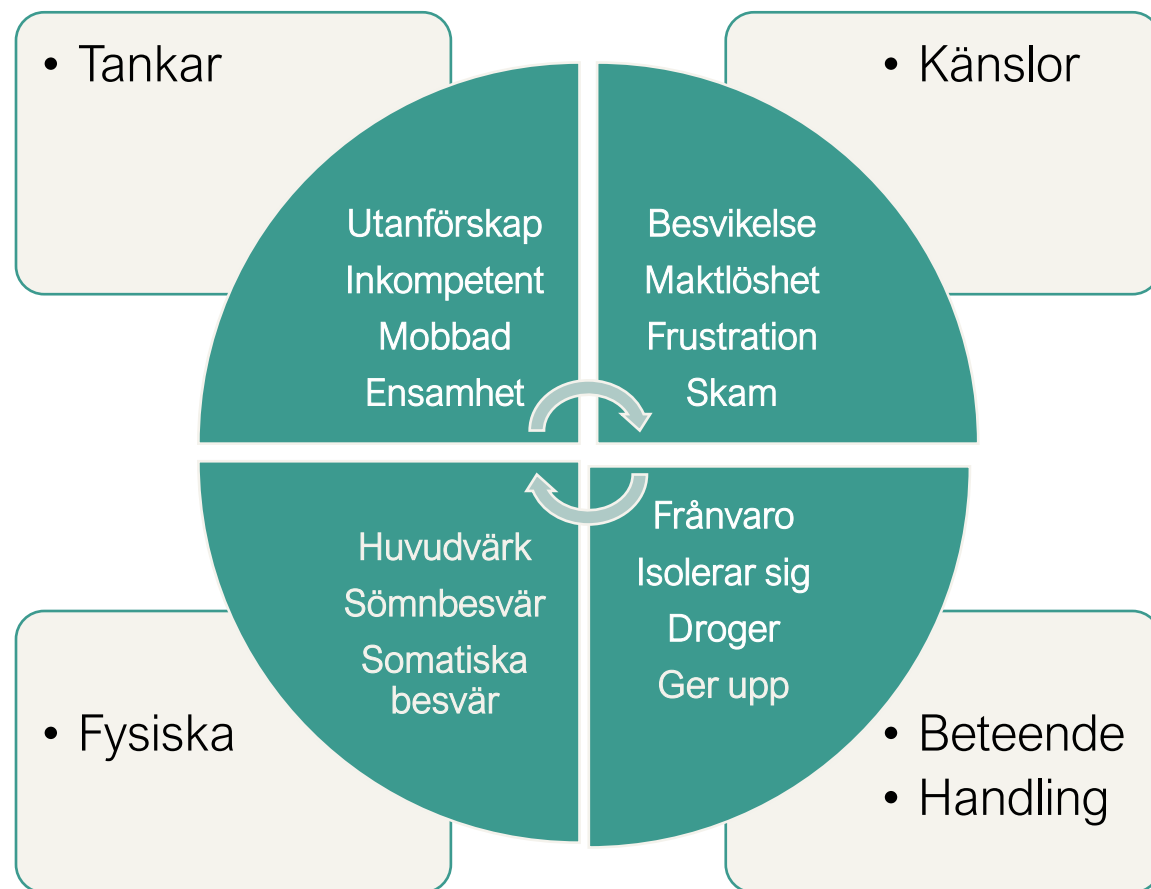
Vägledning för alla – vägledningens kompensatoriska uppdrag

Aktuell forskning

- **“Man är ju typ elev, fast på avstånd”**
Tobias Forsell, Avhandling:
Problematisering av skolfrånvaro ur elevers,
föräldrars och skolpersonals perspektiv (2020)
Umeå universitet
- **Forskningsprojektet: "Att komma vidare. Unga på introduktionsprogram och stödet för att finna framtidsvägar."**
(2018-2022)
Projektansvarig: Lisbeth Lundahl, professor vid Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap vid Umeå universitet i samarbete med Stockholms universitet
Lisbeth Lundahl, Joakim Lindgren, Per-Åke Rosvall, Åsa Sundelin, Jonna Linde
- **Barnrapporten 2024, BRIS, Barnens rätt i samhället**

Elevers förklaringar

Källa: "Man är ju typ elev fast på avstånd", Tobias Forsell, TUV, Umeå universitet

Problematiskskolorfrånvaro – sex tidiga varningstecken

En elev har ströfrånvaro i vissa ämnen, det finns ett mönster i frånvaron, vid vissa dagar eller tider

Elev drar sig undan från vardagliga aktiviteter eller isolerar sig

Sover för lite och vrider på dygnet, sover för mycket och vrider på dygnet

Stress och oro över att inte hinna med skolarbetet

Oro för vad man ska ta sig till vid ”otydliga sammanhang”, till exempel vid skollunchen, rasterna, håltimmarna etc ...

Återkommande huvudvärk och/eller magont, stort motstånd inför att återgå till skolan efter sjukdom och efter lov/ledigheter

BRIS, Barnrapporten 2024

Konsekvenser som följer när hopp om framtiden saknas löper som en röd tråd i rapporten

Känsla av hopplöshet:

- Barn som inte klarar skolan
- Barn som skadar sig själva
- Barn i kriminella, våldsamma miljöer

Samtalen till Bris visar en utbredd uppgivenhet inför framtiden – även kopplad till skolan. Det är en bild som också styrks av forskning.

En bra skolgång - avgörande för ett barns framtidsutsikter och viktig skyddsfaktor mot psykisk ohälsa. Om barn förlorar hoppet i ett land med relativt sett mycket goda förutsättningar, vad har då gått fel?

När barn berättar finns det hopp om förändring och vi vet att samtal gör skillnad. Samtal räddar liv.

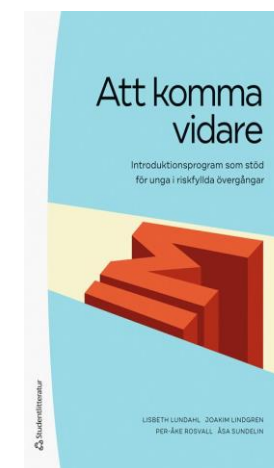
Att komma vidare – unga i riskfyllda övergångar

Syfte Att öka kunskapen om de unga på introduktionsprogram (IM) – deras utbildningsbanor och aspirationer.

Att fördjupa kunskaperna om skolans åtgärder för att underlätta övergång till reguljär gymnasieutbildning och arbete i lokalsamhällen med skilda villkor.

Fokus för studien, hur lärare och SYV för målgruppen, arbetar med att:

- Förbereda
- Stödja
- Skapa känsla av tillhörighet till nästa skolform

När resan genom skolan inte har gått som på räls och elever har med sig en inlärningshistoria med upplevelse av misslyckanden under skoltiden, så visar aktuell forskning att elever har utvecklat emotioner som kan definieras som en känsla av hopplöshet inför att klara strukturella övergångar.

Kortfattat – Att komma vidare

Totalt saknade 18 000 niondeklassare behörighet att söka till ett nationellt gymnasieprogram efter vårterminen 2022.

Elever som hänvisas till individuellt alternativ har ofta årtal av skolmisslyckande bakom sig

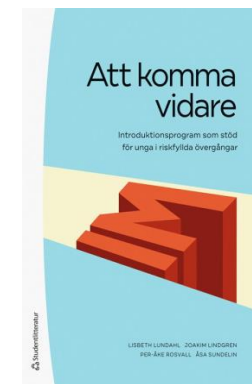
Elever med negativa emotioner av sinnesstämning resulterar i tankar om hopplöshet.

Betydelse av samverkan av stödinsatser

Elever som fått emotionellt och socialt stöd klarar bättre att komma vidare

Nyckelbegrepp för att stödja unga i riskfyllda övergångar

Emotionsarbete – vägledare har en nyckelroll i arbetet

Indirekt stöd

Samverkan

”Elever som har svårigheter att klara övergångar är behov av emotionellt och socialt stöd” (Lisbeth Lundahl)

Hur kan vi arbeta med emotionellt arbete?

Vad har vi för vägledningsmetoder?

Forskning: Vägledare har en nyckelroll redan i grundskolan

Hur kan vi arbeta med indirekt stöd i samverkan?

Karriärteoriens utveckling med nyckelbegrepp

Matchning

1909 Parson
1950 tal Holland

Super

1950 –tal

Nyckelbegrepp:

"regnbågen"
livsroller,
livsfaser,
självuppfattning

1980- tal

Nya begrepp

Sociala roller –
Kapital

1990- tal

Nya begrepp

Övergångar –
flera gånger i livet

Postmoderna Karriärteorier

1970 tal

LTCC Krumboltz

Nyckelbegrepp

Generaliseringar
färdigheter

1980 – tal

Planned
Happenstance,
del II

1990 tal

SCCT

(Lent mfl)

Social Cognitive
career Theory

Nyckelbegrepp

Self efficacy

Konstruktivistisk
metod

V, Peavy

Litteratur 1997,
2004.

Savickas (arbetade
med Super)

1994/2001/2005

Nyckelbegrepp:

Livsplanering
narrativ metod
Kreativ vägledning
Life design

Sociologiska
Karriärteorier

1996/2008

Careershipteori

Nyckelbegrepp

Övergångar

Habitus

Kapital

Handlingsutrymme

Hope teorin

Charles Snyder

Tex PATH metoden

År 2021

Carrer Recovery

Niles&Amundson

Nyckelbegrepp

Hopplöshet –
hoppfullhet

Psykologiskt kapital

Goal thinking

Waythinking

Agency -Willthinking

The Hope Theory

Källa: Snyder C.R (2002) *Rainbows in Mind, Psychological Inquiry, Vol. 13, No 4*

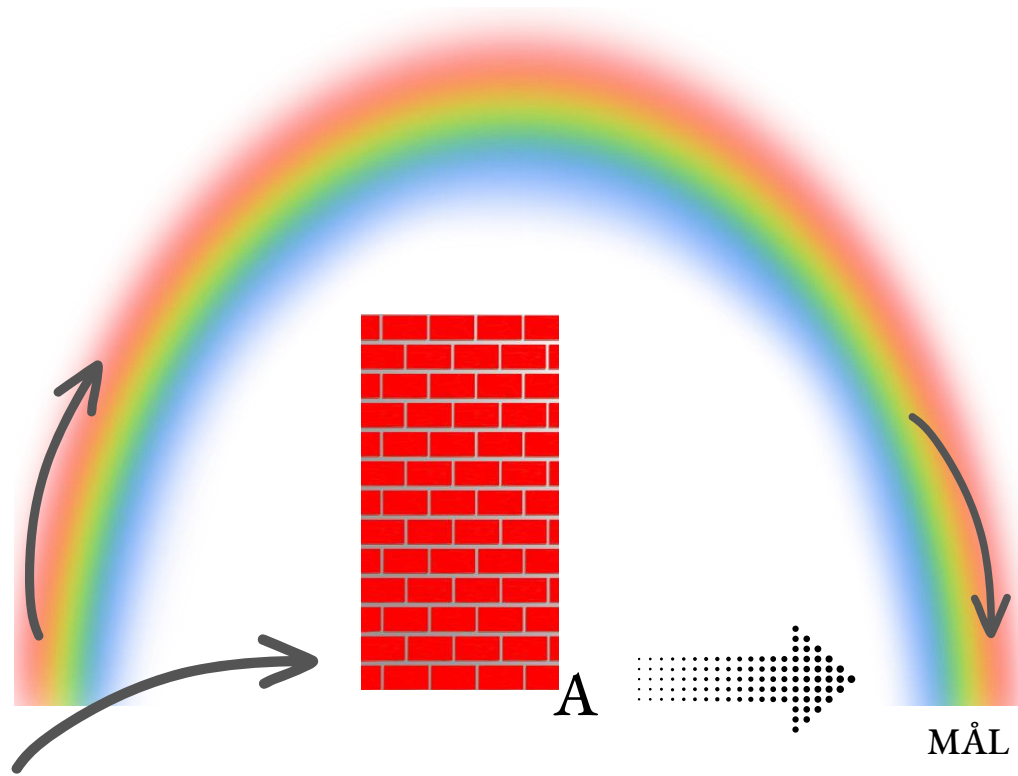
Hopplöshet

Copingstrategier

Hoppfullhet

Emotionell coping

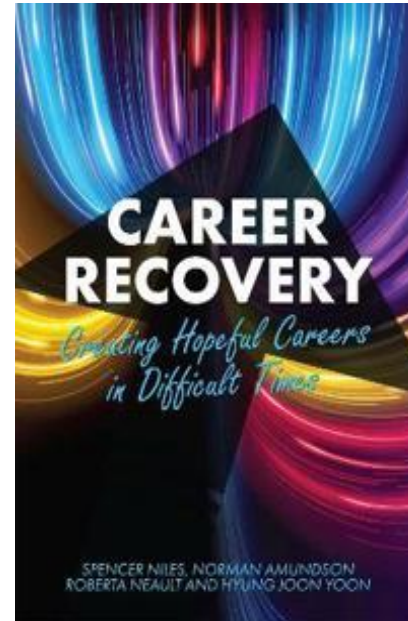
Lösningfokusead coping - Goalthinking Pathwaythinking - Willthinking

Inlärningshistoria– påverkar tankar och känslor som kan bli en barriär i en viss situation

Internationell litteratur

Understand the Importance of Hope

Career Recovery

Creating Hopeful Careers in Difficult Times

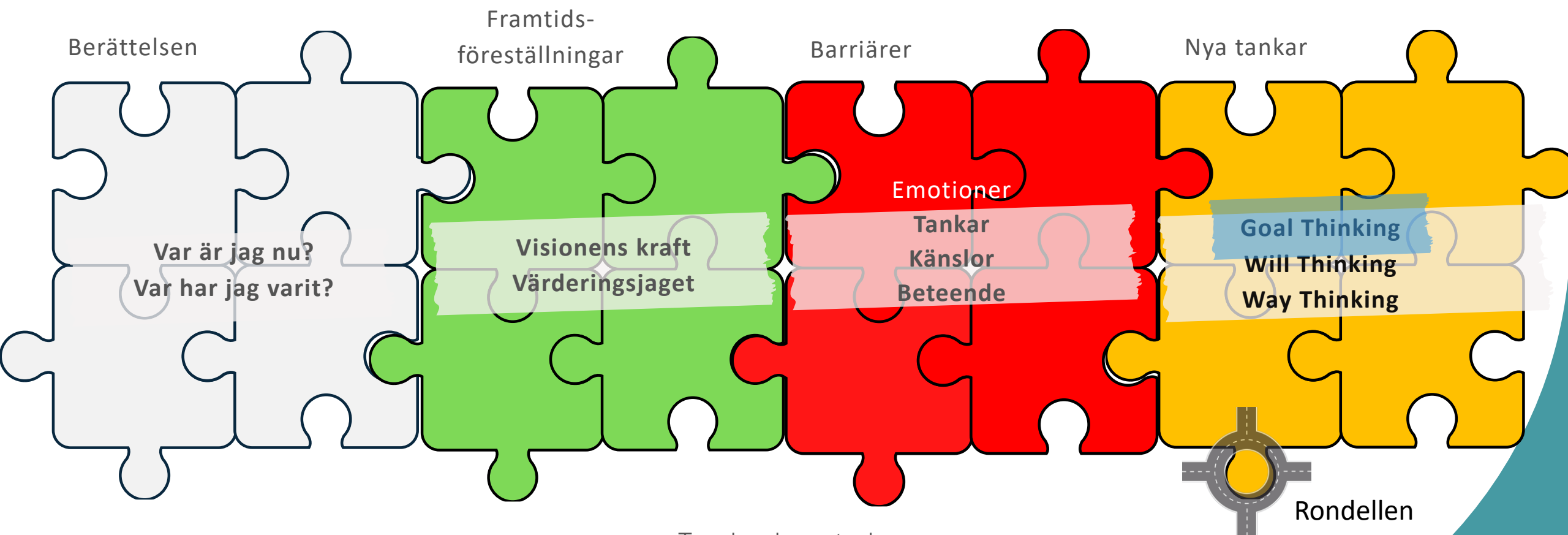
Källa: Niles, Amundson, Neault och Joon Yoon (2021)

MAPS – Making Action Plans

Källa: THE PATH & MAPS Handbook John O'Brien, Jack Pearpoint & Lynda Kahn

PusselMetoden

Vägledning för ökad hoppfullhet i känsla av hopplösa tider

Teori och metod
Verktyg och tekniker
Psykologiska förklaringsmodeller

Fortbildning

Skolverket, för Studie- och yrkesvägledare i olika skolformer:

Kreativa metoder och verktyg för att underlätta övergångar

Innehåll: Hope Theory med MAPS och PusselMetoden (PM)

Annan fortbildning:

- Karriärteorier och vägledningsmetoder
- Ledarskap – gruppvägledning
- Samverkan för stöd vid övergångar

Kontaktuppgifter:

LUA akademi

Maria Söderholm
maria@lua.nu

070-344 8905

[Linkedin](#)

Umeå universitet

Cecilia Stigedahl Stenberg

cecilia.stenberg@umu.se

Referenser

BRIS Barnens rätt i samhället, [Barnrapporten 2024](#),

Egan, Gerard The Skilled Helper A Problem Management & Opportunity-Development Approach to Helping (2018)

Forsell Tobias (2020) "Man är ju typ elev, fast på avstånd" :*Problematisk skolfrånvaro ur elevers, föräldrars och skolpersonals perspektiv* Umeå universitet
[Avhandlingen av Tobias Forsell "Man är ju typ elev fast på avstånd" i pdf](#)

Forsell Tobias, Umeå universitet [Kalla oss inte hemma sittare artikel - forskning.se](#)

Kolb Sharon Active Problem Solving : A Model for Empowerment, Ingår i: Teaching exceptional children.

Reston, Va., etc. : Council for Exceptional Children : 1968- : 38 : sid. 14-20 :

[\(PDF\) Active Problem Solving: A Model for Empowerment | shannon stuart and Sharon Kolb - Academia.edu](#)

Kolb Sharon Person Centered Planning in Saudi Schools : An Arabic Model

Kolb Sharon M, Collet-Klingenberg Lana, Arabiah Abdalmajeed, Bergstrand Othman Lama, Robinson T. Rowand

Ingår i: Journal of emerging trends in educational research and policy studies 2010- : 11 : sid. 25-32 :

Forskningsprojektet Att komma vidare Lisbeth Lundahl, Joakim Lindgren, Per-Åke Rosvall, Åsa Sundelin, Jonna Linde

Lundahl, L, Lindgren, J, Rosvall, P-Å & Sundelin, Å (2023). Att komma vidare. Introduktionsprogram som stöd för unga i riskfyllda övergångar.(2023) Studentlitteratur

Niles, Amundson, Neault och Joon Yoon (2021) Career Recovery, Creating Hopeful Careers in Difficult Times

O'Brien, J., Pearpoint, J., Kahn, L(2010) THE PATH & MAPS Handbook Person-Centered Planning with MAPS and PATH. Inclusion press

Snyder C.R (2002) *Rainbows in Mind, Psychological Inquiry, Vol. 13, No 4*

Snyder C.R (2000) Handbook of Hope Elsevier Science Publishing Co Inc;

Sundelin, Åsa; Lindgren, Joakim; Lundahl, L, Young people's stories of school failure and remedial trajectories: clues to prevention of school absenteeism and early school leaving (2023) European Education: Issues and Studies, ISSN 1056-4934, E-ISSN 1944-7086

Sundelin, Å., Lundahl, L. Managing critical transitions: Career support to young people risking ineligibility for upper secondary education (2023) European Educational Research Journal, E-ISSN 1474-9041, Vol. 22, nr 4, s. 572-591

